СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 228. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 3-го листопаду 1942. No. 228. Jersey City, N. J., Tuesday, November 3, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКАНЦІ ТЯЖКО УШКОДИЛИ СІМ ВЕЛИКИХ ЯПОНСЬКИХ КОРАБЛІВ

ЯПОНЦІ ЗАТОПИЛИ ЩЕ ОДИН НАШ ЛІТАКОНОСЕЦЬ

ВАШИНГТОН. — Департамент фльоти повідомив, що японці затопили ще один американський літаконосець. Назвища не подано. В попередних американських звідомленнях вже була згадка про цей літаконосець, що тяжко ушкоджений. Водночас департамент фльоти повідомив, що американські сили тяжко ушкодили сім великих японських кораблів, а саме: чотири до шість великих бомб влучили один японський літаконосець великої кляси і можна сподіватись що від того ушкодження він остаточно пішов на дно. Другий літаконосець дістав дві бомби лекшого калібру. Дві бомби тяжкого калібру влучили одного тяжкого японського панцерника. Одна тяжка бомба влучила другого тяжкого панцирника. Пять бомб середнього калібру влучили одного кружляка. Можна сподіватись, що той кружляк також пішов на дно. Також мабуть пішов на дно другий кружляк що дістав дві торпеди. Третий кружляк дістав одну торпеду. Крім того американська фльота і літаки знищили сто японських літаків. Ті тяжкі втрати японці понесли кілька днів тому, біля островів Стюарта і це є причиною, що вони втекли з поля битви і не розпочинали загального зудару з американськими силами, як це вони плянували.

ЛІТАКИ МЕКАРТУРА НИЩАТЬ АБО УШКОДЖУЮТЬ СОРОК ЯПОНСЬКИХ КОРАБЛІВ.

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АСТРАЛІЇ.—Бомбовики ген. МекАртура знов виконали налет на японські морські бази в Бюин, як теж на плаваючі по широкім морі японські фльотилі і завдавали їм тяжкі втрати. Вони додатково до тих, що були проголошені як ушкоджені біля Ґвадалканалу, ушкодили інших 7 японських кораблів, серед них декілька тяжко, так що правдоподібно ті пішли на дно. Одна тяжка бомба влучила японського кружляка і той відразу зупинився в дальшій плавбі та почав назад втікати. Разом з ним почали втікати інші кораблі. В кількох останніх днях літаючі фортеці ген. МекАртура знищили, або ушкодили поверх 40 японських кораблів.

ЗАКІНЧЕННЯ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорські кандидати на губернатора і на інші високі стейтові позиції закінчили свої кампанії і ждуть на вислід голосування, що відбудеться цього вівтірка. Всі вони були однозгітні в одній справі, а саме, що всі громадяни уповноважені до голосування повинні користати зо свого демократичного права і повинні віддати голос на свого кандидата. — Є таке загальне переконання, що Томас Дюї, кандидат з Републиканської Партії має перевагу над кандидатом з Демократичної Партії, Джаном Бенетом. Бюро Гелопа обчислило, що Дюї мабуть дістане 53% голосів і вийде губернатором. Менаджери Джана Бенета впевняють, що їх кандидат таки дістане велику більшість. — Минулої неділі також комуністи мали в Медисон Сквер Гарден своє велике передвиборче віче, на котрім змінили дещо свою тактику і замість піддержувати Томаса Дюія, як це вони робили дотепер, почали його обкидати грубою лайкою. Також лайкою обкидали Джана Бенета, а хвалили своїх кандидатів.

ПОЛОЖЕННЯ НА ХАРЧЕВІМ ФРОНТІ.

ВАШИНГТОН. — Секретар хліборобства Клод Викард заявив, що на черговий рік американське хліборобство випродукує стільки харчів, що вистарчить подостатком для всіх громадян Америки, а також вистарчить для експорту за морем, котрого нині вимагає війна. Деяких харчів справді буде менше, але інших буде більше, так що нема потреби журитись браком харчів. Цього року, говорив Викард, збір збіжжя показався рекордовим за всі часи. Але причиною цього у великій мірі була дуже добра для збору погода.

ЗАКЛИК АМЕРИКАНСЬКОГО КАРДИНАЛА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Кардинал Догерті, філядельфійський архиєпископ, виголосив до 21,000 зібраних вірних промову, в котрій закликав, щоб всі горнулись біля президента і разом співпрацювали для воєнних зусиль, та в той спосіб працювали для перемоги Америки. Бо колиб Америка програла, то світові круки розклюють тіло американської нації до самої кости, говорив він. Інші американські єпископи прилучились до тої пересторги і закликали всіх католиків до найбільш напруженої праці для війни.

ЗАХОДИ ВІДБУДУВАТИ ЖИДІВСЬКУ ДЕРЖАВУ В ПАЛЕСТИНІ.

БОСТОН. — У звязку з оживленою кампанією американських жидів, щоб у Палестині відбудувати самостійну жидівську державу, жиди Бостону ухвалили резолюцію, щоб працювати для створення в Палестині одної провінції, під назвою Месачусетс.

Великий Союзовий Концерт з Посвяченням "Service Flags"

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі вечором в авдиторії Вашингтон Ірвінг Гайскул в Ню Йорку відбувся великий спільний концерт відділів У. Н. Союзу на терені більшого Ню Йорку. На концерт прибула велика маса людей, біля півтори тисячі. Концерт відкрив вступним словом голова Комітету Відділів У. Н. С. на терені більшого Ню Йорку, п. С. Ковальчук і пояснив ціль того свята. Опісля розкрилась куртина і хор церкви св. Юрія в Ню Йорку, в прекрасних народних строях та в знаменитому порядку, відспівав під проводом свойого довголітнього дірігента і учителя п. Т. Онуфрика, американський національний гимн. Опісля слідували інші хорові точки. Хор у всіх точках, в своїх трьох виступах, вивязався знаменито.

По коротенькій перерві завіса знов піднялась і на сцені при відповідних світляних ефектах замаяли прапори, по одному боці американські, по другому жовто-блакитні. А на сцені вгорі у гарному порядку видніли прапори воєнної служби, з 502 зірками, котрі представляли американських вояків, членів союзових відділів, чч.: 130, 204, 200, 361, 5; а також мав свій прапор хор, що виступав в програмі. Вже цей сам вид зворушив глибоко глядачів. На сцену виступив п. М. Пізнак і завізвав приявних встати і проголосити вірність американському прапорови. Після того п. Пізнак виголосив глибоко передуману промову, в котрій сказав, що ми всеціло повинні далі продовжати нашу працю для воєнних зусиль Америки, бо перемога Америки дасть змогу і поневоленому українському народови дістати ті свободи, котрі прирекли нині провідники Америки і Анґлії в Атлянтійськім чартері. Бесідник згадав також про погиблих товаришів, що вже віддали життя за Америку, а далі згадав і про Перший Листопад та про зусилля українського народу 24 роки тому зреалізувати ті ідеали свободи, про котрі нині Америка бореться.

Представник американської армії, капітан Савтард, виголосив привіт від заряду "ARMY EMERGENCY RELIEF FUND". та пояснив, що той фонд собою уявляє. Той фонд має за завдання помагати рідні вояків, щоб у той спосіб дати воякам на фронті почуття спокою, що його рідня, в крайнім випадку, буде піддержана товаришами по зброї. Кап. Савтард заявив, що зібрана чисельно публика, та прапори служби на сцені, серед котрих була одна золота зірка, представляючого одного вояка, що вже віддав життя за Америку і за її ідеали, сами говорять про працю українських американців. Він дав признання тій праци та побажав українцям, щоб по закінченні війни були сповнені їх ідеали та була відбудована їхня самостійна держава.

Ветеран української сцени, п. Петро Ординський, при піяновім супроводі пані О. Ляхович, гарно виконав декілька українських пісень і здобув рясні оплески. Група танцюристів, під проводом І. Флиса, та при акордіоновім супроводі панни [illegible] виконала дуже гарно вязанку українських танків. Публика нагороджувала їх рясними оплесками.

В дальшій програмі промову в українській мові виголосив Д. Галичин і в ній пригадав, що те свято посвячення прапору служби припадає також на час, в котрім ми нераз святкували річницю зриву Галицької землі за її свободу, за її незалежність. Та хоч відмінні ті два свята, проте суть їх та сама, бо ми тепер боремося за ті самі ідеали, за які боровся український нарід 24 роки тому. Бесідник згадав про ті величезні жертви, які український нарід поносить в боротьбі з націстичною навалою, та накликав приявних до дальшої напруженої праці для Америки, щоб осягнути повну перемогу над усіми ворогами Америки.

Пані Ольга Лепкова, при піяновім супроводі п. Е. Золера виконала цілий ряд пісень і арій. Її спів був на високім мистецькім рівни і захоплював публику, котра не щадила оплесків. Промову в українській мові виголосив Е. Ляхович, котрий перш усього подякував публиці за чисельну участь, як теж виконавцям програми, українським радієвим годинам і українській пресі за цілковиту дарову участь і за дарові оголошення. Він теж сказав, що ми не маємо нині потреби відкладати наших ідей і наших кличів, котрі ми проголошували перед війною, знов на повоєнні часи, бо ті ідеї для яких ми передтим працювали є гарні і взнеслі та для них нині працює ціла Америка і цілий свободолюбний світ. Він закликав нюйорську громаду до оживлення давньої громадської праці. Хор, під проводом п. Онуфрика знов виконав кілька пісень і закінчив українським національним гимном.

АЛІЯНТИ ІДУТЬ ВПЕРЕД НА ЄГИПЕТСЬКІМ ФРОНТІ

ЛОНДОН. — Британська восьма армія, де є теж частини союзників, не тільки вдержує здобуті позиції, але звільна посувається твердо вперед. Вона вже втягнула в засідку кілька тисяч ворожого війська в кутку між Ел Аламейн і побережжам Середземного моря. Положення британців далеко краще ніж було в минулому, бо витягнуто науку з попередних невдач. Давніші успіхи не дописували, бо не було досить артилерії. А тепер є її дуже багато. Вона гремить цілими ночами, а від вибухів аж небо червоніє. Кажуть, що це ділає дуже пригноблюючо на німців, бо вони не люблять боротьби по ночах, якраз в протилежности до британців. Також взято в полон значне число німців.

ЗАКРИТА ПОЗИЦІЯ.—Закрита заслонами, відповідними до тропікальної околиці, ця залога 75-міліметрової гармати, „десь на Ґвадалканалі", сипле кулями по японських вояках, що пробують відобрати остров від американців. Армія й маринарі давали посвійний відпір невпинним нападам ворога.

ТУРЕЧЧИНА ХОЧЕ БУТИ НАДАЛІ В СОЮЗІ З БРИТАНІЄЮ, А В ПРИЯЗНІ З НІМЕЧЧИНОЮ

АНКАРА (Туреччина). — Чим ближче до того моменту, коли зачнеться між Аліянтами і Осю рішальний бій, тим положення Туреччини стає критичнішим, бо вона може бути втягнена у війну проти своєї волі. Це є те, що можна вносити з промови, яку виголосив президент краю, Ізмет Іноню, отвираючи четверту сесію турецького парляменту, з ряду чотирнацятого від часу повстання турецької републики. Туреччина находиться на території, довкруги якої незабаром відіграються чи не найважніші воєнні події. Вона хоче, як каже її президент, щоби були пошановані права кожного народу жити гідно й незалежно. І тому саме, казав президент, Туреччина хоче щоб пошанували її волю, яка всім відома. Це союз з Британією і дружба з Німеччиною. Та так є, що мало хто надіється, щоб це здійснилось. Мабуть Німеччина таки нападе на турецьку територію, якщо Туреччина не захоче добровільно перейти на сторону Держав Осі. А добровільно вона не перейде.

АМЕРИКА ПІДПИРАЄ ТУРЕЧЧИНУ.

АНКАРА. — Коли сам президент краю їздить в автомобілі, що його дістала Туреччина на підставі „ленд-ліз" договору, та коли Злучені Держави отвирають спеціяльний консулят в Александреті, себто в пристані, куди доходять американські достави для Туреччини, то видно, що між Туреччиною і Злученими Державами панують дружні відносини. Це теж дуже важне, коли роздумувати над дальшими воєнними подіями на Близькому Сході про американ- [illegible] не бажаючи [illegible] вона хоче мішатись в американські [illegible] [illegible] друге. Та не

ПАНІ [illegible]

ЛОНДОН. — Пані Елеанор Рузвелт, подруга президента, перебувала цілу неділю між американськими вояками, що є „десь в Англії". Була з ними в церкві, була в жовнірських кантинах і приглядалась, як і що їм варять і печуть. З усього була дуже вдоволена. Та завважила, що вояки дуже перестуджуються, бо не привикли до нового гострого клімату. Знову в деяких подальших станицях вони дуже нудьгують, бо мало є нагоди до розривок. Пані Рузвелт приглядалась ще праці американських норсок у Червоному Хресті, як теж слухала банд, що приграваюуть хлопцям, як теж і співу ріжних вояків, що ще недавно грали і співали по ріжних першокласних нюйорських кабаретах і ресторанах.

В ОБОРОНІ РОЛІ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Герберт Морисон, британський міністер, обороняв Анґлію перед тими критиками, головно в Злучених Державах, що є тої думки, що вклад Анґлії у цю війну є незначний. Воно так виглядалоб, що критики думають, що властиво Совети найбільше вкладають у війну з Гітлером. Морисон підкреслив, що воєнна продукція в Анґлії збільшується тепер з кожним місяцем. Каже, що 600 британських воєнних кораблів, що є постійно на морі, досі знищили чи ушкодили 125 ворожих воєнних кораблів. А це означає знищення ворожої фльоти, якої містота кораблів виносить коло шість міліонів тон. На самім Атлянтику є 250,000 британських моряків, що стережуть морського торговельного шляху, що довгий на 80,000 миль. Ось та фльота ескортувала понад 20,000 конвоїв, з яких на 200 кораблів 199 допливали до місця призначення. Заключення таке, що сьогодня Анґлія є таким самим центром, як ним була в критичних днях по Донкерк.

В ІРЛЯНДІЇ ДАЛІ НЕСПОКОЇ.

БЕЛФАСТ (Північна Ірляндія). — Ірляндська Републиканська Армія, що є прогошена поза законом, далі допускається ріжних терористичних актів. У звязку з тим арештовано 80 осіб, запідозрених в приналежности до цеї підпольної організації. Арештування наступили по двох вибухах бомб в Белфасті, столиці Північної Ірляндії. Одна з бомб вибухла в середині міста, наслідком чого ушкоджено 10 осіб, в тому двох полісменів.

БОМБАРДОВАНО РЕЛІГІЙНИЙ ЦЕНТР.

КЕНТЕРБЕРІ (Англія). — Налет яких 30 німецьких бомбовиків на Кентербері, старинний центр християнства в Англії, толкують собі між іншим тим, що німці надіялись, що це місце відвідає пані Елеанор Рузвелт. Значить, що хотіли перед нею показати, що то вони можуть Анґлії зробити. Та так є, що хоч знищено багато будинків, то мабуть не було великих жертв у людях. Вони ще не почислені, але, як кажуть, великі не будуть, коли взяти під увагу, що налет був дуже жорстокий. Теж не знати, чи бомби вдарили Кентерберійську катедру. Про це нема згадки в звідомленнях.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Наша Воєнна „Нужда"

Страшні вісти приходять час від часу з Европи про злидні, нужди й страхіття, які мусять люди переживати не лише по краях, захоплених війною, але й по краях, нібито в мирі, але під ворожою окупацією. Про обмеження свободи, про утиски, вже й не казати. Самі матеріяльні злидні важкі: обмеження за обмеженнями, недостачі харчів і одіння, брак мяса, молока. Від нужди, злиднів і голоду всякі пошести: сухотничі діти, тифусні жінки й чоловіки, старці — їх просто не має.

Читаючи про ці страхіття в Европі, всякий знає, що нема в них ніякої пересади. Противно всякий знає, ніякий опис не може віддати цілого страхіття війни, бо воно певно більше, ніж найвимовніше слово може віддати.

На тлі таких донесень з европейської війни чути можемо інколи в Америці нарікання людей. Як лише війна прийшла вперше до людей, що осталися дома, як лише заведено перше обмеження щодо вживання ґазоліни, так негайно стали хитати жалібно головами: мовляв, дивіться, до чого нас довели. Щото ще буде, щото ще буде. Винували за це всяких людей і групи: президента, жидів, соціялістів, „новий розділ", що й кого хто не любив. Заповів уряд обмеження торговлі цукру, кинулися люди за цукром, а рівночасно пустили в рух язики: слухаючи їх, могло би здаватися, що їм хтось дорогий умирає. Тепер приходять обмеження на каву, і знову деякі люди зчиняють дитячі плачі, гейби хтось маму зарізав. І на диво, навіть таке трапляється, що находяться між ними люди, які за молоду кави не вживали, які й досі в каві не смакують, а пють її, бо мовляв пани пють, або мовляв так тут личить. Так, і вони похитують [illegible] словами: „Тут [illegible] будуть [illegible]

Американські ґазети замітили ці явища по американських родинах і з дива вийти не можуть, звідки це все взялося. Невжеж ці люди думають, що від війни всі люди мають терпіти, а одні американці не мають? Ще дивнішим для них видаються ці нарікання з боку людей, з котрих одні люблять хвалитися, що вони походять з піонірів, як зайшли в пустарі й створили цивілізацію серед надзвичайних труднощів, а другі, що вони походять з імігрантів, які в старому краю зазнали прерізну біду й нужду. Американська преса розкриває ці нарікання й кракання, аби американці побачили їх у правдивому світлі, як обяв дітвацтва, розпещення, як не чогось багато гіршого. Бож звісно, що коли багато людей стане по дітвацькі розмазуватися над своїми терпіннями, хочби лише від того, що вони не можуть дістати так часто стейки, як вони привикли, або стільки чарок кави, скільки їм, здається, по конституції належиться, то й так звана цивільна воєнна мораль заломиться так, що це мусить відбитися поважно на воєнному зусиллі.

Двацять Літ Фашизму

Облуда фашизму ніколи не виходила на верха так ясно, як з приводу припадаючого на цей рік 20-літнього ювилею захоплення фашистами влади в Італії. Називається це захоплення влади звичайно маршом на Рим, і святковано його було рік за роком так само врочисто, як жовтневу революцію або Перщого Травня в Москві. Цього року одначе святкування сильно придушене. Нема видно парад. Коли це можна приписати воєнним часам та небезпекою для такої паради збоку ворога, то вже не можна скласти вини на війну, коли італійське радіо, як звичайно в тоталітарних державах, державна встанова, присвячує ювилейові тільки побіжну увагу. Та нема вдалого кращого показчика важкого стану фашизму над факт, що ювилею не вжив для бесідничого виступу цей галоговий балакун, до божевілля на екзгибіціонізм хорий провідник фашизму, дуче Мусоліні. Знаючи його жадобу до самозвеличування, можна сміло сказати: як нема промови дуче, нема ювилею, і додати: як нема ювилею, то нема й фашизму.

Очевидно, ні Мусоліні ні його „союзники" такого не сказали би. Вони ще роблять усе можливе, аби переконати себе й світ, що фашизм далі існує, що він далі благоденствує й процвітає. Гітлер телеграфує сіньорові Мусолінієві: „Дуче! У двацятиліття походу на Рим я думаю про тебе й про твій своєрідний історичний досяг... а зо мною весь національно-соціялістичний німецький народ є глибоко зворушений з нагоди тріюмфу фашистівської революції". Одначе ця телеграма тільки ставить ще раз, зайвий раз, питання: про який тріюмф може [illegible]рити фашизм і його [illegible]

Коли фашисти машерували на Рим, мало було людей в світі, які доглянули повну вагу цього факту для людства. Сучасники подивилися на той марш як на місцеву авантуру, не догадуючися, що цей рух відобється широкими колами по всему світі, що він найде наслідувачів в кожному просто краю Европи від Лондону до Москви, що він перейде гори й моря, що він змінить державну політику Польщі й Югославії, і Румунії, що він заразить просто кожний націоналізм, що він перейде море й океани й найде наслідувачів і по краях латинської Америки, і по різних стейтах Злучених Держав. А вже найменше сподівалися сучасники того, щоби цей рух заразив душі роблячої перші кроки німецької демократії та щоби він промовив до пригноблених народів.

Та прецінь це все сталося на протязі десятиліття, що слідувало після походу на Рим. За ці роки фашизм здушив бандитськими засобами всяку опозицію в Італії й поширився менче або більше явно по всему світі. З місцевої реакції проти слабої демократії виросла справжня контрреволюція, до якої воза дочіпався всякий, що був невдоволений зо сучасного, або був заляканий можливою революцією. Серце її становила дрібна буржуазія, що загибала здушена між горішним каменем великого капіталу й нижчим каменем безкапітального пролетаріяту, та безджаба інтелігенція, одначе їм усе помагали відпадки інших кляс, як збанкротовані шляхтичі, заголюкані можливістю большевицької революції великі капіталісти, навіть голодні робітники, та відоме зо свого консерватизму селянство.

Було це немовби пімстою історії, що власне ті всі, які положили свої надії на фашизм, були першими, що через нього потерпіли. Дрібній буржуазії фашизм не поміг і її від неминучої загибелі не врятував. Великий капітал він висcав і відкинув на бік, як видушену цитрину. Про шляхту, духовенство й інтелігенцію нічого й казати: для них він ніколи не мав навіть папів щирих намірів. З його окричаної прихильности до селян і робітників лишилися тільки грубі книги й довжезні статті на тему: Як помагає Мусоліні селянству? Або: Що зробив фашизм для робітників?

Був один період в історії фашизму, коли він рятувався міжнародніми авантурами, коли він побрязкував шаблею по Еспанії, Альбанії, Абісінії. Захоплював він тоді людей, яким воєнні здобутки видаються поступом людей. Попадали тоді люди в телячі запали зириводу загарбування чужих країв. Навіть народи, що самі терпіли від чужого імперіялізму, писали гимни й пеани на честь дуче, що розбудовував римську імперію, загарбуючи силою чужі народи. Народи, що не мали ні клаптика власної території без чужої влади, говорили про потребу імперіялізму: висміялося стару засаду: ми чужого не бажаємо, а підносилося нову: не варта той свого, що не бажає чужого. Коли Італія загарбала вищою воєнною технікою великі простори слабо узброєного африканського народу, то цей факт приписувано в заслугу фашистівському духові, котрий знову ідентифіковано з націоналізмом.

І знову історія пімстилася на тих, що заняли таке становища. Не минуло десять літ від захоплення Абісінії, Італія не має не то Абісінії, але й інших кольоній в Африці, що фашизм одідичив від конституційної монархії. Правда в ювилей маршу на Рим посилає Мусолінієві телеграму брат Адольф й запевняє його про тісне побратимство зброї, але це Мусоліні не здурить. Хотів Мусоліні бути диктатором великої римської імперії, а скінчив тим, що він нині є вязником свого союзника, котрий тримає під своєю контролею й його армію, і його фльоту, і всю його державу, і всю його партію. І не може Мусоліні скинути того ярма, вязник власної системи. Творив він особисту силу, забирав усе в руки одної партії, а в цій партії всі нитки збирав у своїй жмені, але нині, в двацять літ по захопленні влади, він мусить карами заставляти фашистів носити партійні відзнаки: до такого занепаду дійшов престіж партії й того, що її досі очолював.

Правда, Гітлер запевняє Мусолінія, що їх вороги мусять програти війну. За ворогів Гітлер по давньому уважає: жидів, плютократію й марксистів, але це вже не вляє старого запалу навіть у серця завзятих колись прихильників. Не розбудить він навіть самого Мусолінія до оживлення кампанії проти жидів, чи соціялістів. Мусолінієві тепер не до того. Він не думає стільки за те, аби воювати для Гітлера, скільки за те, аби себе самого рятувати. Не думає дуче навіть про свою партію тепер, думає про себе самого. Як сказано, не до пацят свині, коли її тягнуть під ніж. І тим самим духом пересякла вся фашистівська партія, як це видно з того, що фашисти бояться носити партійні відзнаки.

Коли Гітлер телеграфує італійському королеві, що він бажає йому особливого поводження, то цим він йому дає рівночасно загрозу, що його особисте поводження залежить від німців. І таку саму загрозу Гітлер дає тою самою телеграмою й Мусолінієві, дарма, що він по старому титулує його провідником.

У двацяту річницю походу на Рим може Мусоліні промовити до себе словами польського поета: „Мав ти, хаме, золотий ріг, та лишився тобі тільки шнур".

НІБИ МАЛЕНЬКА, АЛЕ ВАЖНА ПОДІЯ

Пару тижнів тому в американських політичних колах сталась така собі невеличка подія, з якою варт нам докладно запізнатись і прирівняти її до нашого суспільного життя.

Створився в Ню Йорку комітет, в цілі поборювання стейтового сенатора Кудерта, відомого зо своїх дослідів комуністичної і націствичної діяльности по школах нюйорського стейту. Сенатор Кудерт свої обовязки виконував на основі ухвали нюйорської леґіслятури. Ті обовязки він виконував сумлінно й описля, разом зо своїми іншими співробітниками, дав звіт зо своєї роботи. Той звіт був дуже неприхильний для комуністів. Во зо звіту виходило, що комуністи, підшиваючись під ріжні демократичні організації, як теж здобуваючи впливи по ріжних юніях, зокрема в учительських юніях, робили свою підривну роботу і в-душу американської дітвори защіплювали комуністичні переконання, виплекуючи водночас в душі тої дітвори зневагу і погорду до старих американських засад демократії.

Про діяльність націствичних організацій в звіті говорилось мало. А говорилось мало тому, бо, як сказав сенатор Кудерт і його співробітники, підчас слідства показалось, що націствичні організації не були розпанощені серед нюйорських навчальних інституцій так, як були комуністичні. Тому в звіті вони не могли забирати стільки місця, що комуністи.

Комуністичним агітаторам було це не до вподоби. Вони почали на ціле горло з відомою собі нахабністю верещати, що Кудерт й цілий його комітет, це фашисти. „Ось дивіться, він цькує проти червоних, а ні словечком не натаврує фашистів!" — верещали комуністичні студжі і їх попутчики. Вслід за тим вони створили в Ню Йорку свій комітет, якого завданням є поборювати Кудерта, а передівсім в теперішних виборах не допустити, щоб він щераз вийшов стейтовим сенатором.

Той комуністичний комітет влаштовував віче і до того віча їхнім замаскованим прихильникам, що знаходяться нераз навіть в самім осередку найпорядніших інституцій, вдалось притягнути такі особистости, як письменницю Фені Горст, журналістку Доротею Томпсон, письменника Верфеля, оперового співака Лоренса Тибета, і інших. Всі вони мали говорити, або співати на тім вічу.

Та сталось щось неожидане: В останній хвилі посадник Ля Гвардія, котрому хіба ніхто не закине якоїсь прихильности до фашизму, чи навіть спеціяльної ненависти до червоних, назвав той проти-Кудерівський комітет „комуністичним" і „негідним" („indecent"). Відразу з комітету, влаштовуючого те віче, виступила письменниця Фені Горст, котра ще й до того заявила, що так виглядає, начеб її обдурили. Те саме зробила Доротеа Томпсон, яка знов заявила, що комуністи без її дозволу реклямують, що вона братиме участь у вічу, а це є нахабство. Лоренс, Тибет заявив, що він як співак, не визнається добре в політиці, але коли Доротеа Томпсон каже, що той комітет має за ціль не боротьбу з фашизмом, тільки обсмаровування сенатора Кудерта, котрого комуністи не люблять, то він також з такою зогиджуючою кампанією не хоче мати нічого спільного. В подібний спосіб поступило чимало інших осіб, котрих комуністи в підступний спосіб впрягли до свойого воза, ніби то для боротьби з фашизмом, а на ділі для пропагування комунізму і для поборювання тих осіб, що стоять на перешкоді комунізмови.

В іншім випадку так само поступила письменниця Клер Бут Люс, кандидатка на конґресменку зо стейту Конетикат. Певні замасковані кола запросили її на один бенкет. А що підчас виборів кандидати радо появляються на ріжних публичних підприємствах, то й Клер Бут Люс згодилась появитись на тім бенкеті і виголосити промову. Але опісля вона довідалась, що на тім бенкеті буде багато інших бесідників, явних й півявних комуністів. Не звертаючи уваги на вибори, Клер Бут Люс відмовилась явитись на тім бенкеті разом з комуністами і навіть прилюдно висказала своє обурення, що її на той банкет запрошено.

Так поступають американці, що стоять нині в союзі з Советами, що помагають всіма силами Советам, аби вдержати мілітарний фронт і що хвалять советську армію за її хоробрість. Вони не змішують комунізму вдома, з тим, що діється на советськім фронті. Перше вони нещадно поборюють

(Докінчення на стороні 3-тій)

НАДІЯ КИБАЛЬЧИЧ

Пропащі Сестри

(Повість).

18)

Оля знову нахилилася до книжки, але їй стало чогось важко, мов вона передчувала щось не добре. Та справді буде не добре, коли Ліза знов стала такою, як була.

Лізі і матері не сказала, що прийшов Омельченко, а поспішалася у світлицю, де він сильно прислухувався, чи не йде Оля, і сіла проти нього. Розмова провадилася зовсім вяло, бо він не слухав, що казала Ліза, а прислухувався, чи не чутно Олі. Та не виходила, бо не знала, що він тут. Він хвилювався, дивився на двері, що хвилини от-от хотів про неї спитати, але ніяк не зважувався.

Згодом до світлиці якось зайшла бабуся, привіталася з Омельченком та скоса поглянувши на Лізу, крутнула губами і вийшла. Ідучи поуз їдальню, вона заглянула у двері і сказала Олі:

— Там у світлиці фельдшер сидить... Гляди тільки... Ліза щось... ніби до учителя...

Оля схопилася, але почервоніла, зараз сіла, потім узяла книжку, знову положила її, знову схопилася і тоді поволі, не поспішаючись, ніби їй було все одно, хто там сидить у світлиці пішла до дверей.

— Зачеши коси, а то, бач як закошлалася, — порадила бабуся і пішла у пекарню до своєї роботи.

Оля швиденько причепурилася і пішла у світлицю. З порога її зустрів пильний виразливий погляд Лізи, погляд, якого Оля звикла страшно боятися.

Інстинктовно вона зайшла у найтемніший куток і там мовчки сіла. Наче присуд своєму молодому щастю прочитала вона в очах сестри. Олін вигляд здивував Омельченка. Він не зважився устати та йти аж до неї, бо був теж несміливий та соромливий — як раз їй до пари. Він сидів такий сумний, мов дістав яку погану звістку, а Ліза ревнивими блискучими очима поглядала то на того, то на другого.

Він цього не помічав, але Оля це за добре бачила...

Ліза почала оповідати щось про своє колишнє життя у місті. Вона оповідала завсіди тільки з далеко минулого. З пізнішого та сьогочасного нічого, власне, не мала чого розказати.

Омельченко все шукав приводу встати и підійти до Олі. Нарешті він таки зважився. Він встав, ніби йому обридло сидіти, пройшовся по хаті, зупинився перед одною пальмою, потім перед другою і аж тоді вже перед Олею. Став розпитувати про книжку, яку їй дав останнього разу. Але Оля відказала йому так, щоб одразу спинити на цьому розмову, бо боялася, що вона ще дужче роздратує Лізу.

Омельченко не міг зрозуміти причини такої уривчастої відмови і він подумав, що Оля тим так довго не виходила, що їй нецікаво було його бачити, як не цікаво було і розмовляти з ним.

Він помалу одійшов і більше не обзивався до неї. Хоч він і знав, що вона боїться сестри, але не міг собі і уявити того гніту, котрий гнітив її. Через кілька хвилин парубок сказав, що поспішається, і зараз пішов ледві стиснувши Олину руку.

Ішов до дому і думав, що то могло розраяти його з Олею. Що сталося? Чого вона зробилася зовсім іншою? Може хто їй подобається? Хіба учитель, він же там буває... Здається, це неможливо, але всяке буває.

———

Другого вечора Омельченко знову прийшов. Сподівався, що може знову буде, як було. Та цього разу він і не бачив вже, які у Олі очі. Тай її саму він не так вже багато бачив, бо вона або сиділа у куточку, або її кудись все посилала Ліза.

Через день він знову прийшов і знову було так само. Йому здавалось, що у Катериненків сталося щось погане, чи сумне, — такі всі були мовчазні та пригнічені. Тільки одна Ліза була наче чи весела чи збентежена і надзвичайно балакуча.

Проте він все таки ходив туди. Йому здавалося, ніби Олі зовсім байдуже до нього і йому хотілось впевнитись до краю, що це справді так. Може то тільки здається...

Він приходив смутний та тихий і все намагався придивитися до Олі. А до нього придивлялася Ліза, очей не відводила. Оля сиділа у куточку, наче її і не було в світлиці.

Одного вечора, перед тією годиною, коли Омельченко звичайно приходив, Ліза сказала Олі:

— Чого ти завсіди стремиш, коли приходить фельдшер? Наче найнялася сидіти! Ужеж у нас є що робити... діло стоїть...

Оля нічого не відповіла, а коли прийшов Омельченко, вона таки вийшла у світлицю. Ліза аж почервоніла від гніву, але змовчала.

У неділю Оля пішла до церкви.

Як вона виходила з церкви, біля сходів стояв Дощенко і безцеремонно оглядав всіх дівчат та жінок, наче покупець, що вибирає собі з череди скотину.

Молодиці кидали на нього сміливі зальотні погляди, дівчата поглядали скоса, але теж досить сміливо, штовхали одна одну і червоніли.

Таким самим покупецьким поглядом зустрів він і Олю. В його очах відбилося дивування.

Олі той погляд здався надзвичайно неприємним, наче вона пройшла перед ним зовсім неодягнєною. Хоч вона проминула його дуже швидко, але неприємне чуття трівало ще довго.

Через кілька днів до Катериненків прийшла Борщиха. Поговорила про те, про це, посміялася і нарешті сказала:

— Та маю вам щось сказати, чи спитати, чи як там воно мовиться... Учора у мене був Дощенко, тай розбалакався... Та вам уже всю правду скажу: дуже йому подобається ваша Оля і він прохав мене довідатись, чи не віддалиб ви її за нього...

— За Дощенка!? — так і скрикнула Марія Олександровна.

— А щож таке? Чим не молодий? Тим паче тоді, коли у нас нема женихів! Часом і скаженій собаці радий будеш!

— Ні вже! Та вона щей дуже молода, — відказала стримуючи гострі слова Марія Олександровна.

— Еге! Всі наші старі панни були колись молодими, та що з того? Так само може бути і з Олею. Кого вона тут діждеться? Ну, може трапиться який учитель, або фельдшер, так у тих же й є те, що заробить, а у Дощенка гарний хутір, землі багато, в хазяйстві є все, чого душа бажає... Він, можна сказати, найкращий жених в околиці...

— Та вдачу має він... — зауважила Марія Олександровна.

(Дальше буде).

Домашній Фронт

Завдання Домашньої Транспортації

Боротьба Обєднаних Держав з „вісю" є світового розміру. Наші борці розкидані по багатьох фронтах. Наші конвойні шляхи, що охороняються воєнними кораблями, простягаються на віддаль, що є на багато тисяч миль довшою ніж шлях довкола землі. Тому справа траспортації й постачання — для наших заморських частин та для союзників — є тяжкою справою.

Не менш тяжкою є справа транспортації тут, в дома. Зі всіх важних справ в країні, брак засобів транспортації накреслюється як одна з більш важних справ. Вона охоплює собою не тільки швидкий перевіз воєнних річей по країні, але також звичайні щоденні переїзди кожного робітника, господині, або шкільної дитини. За короткий час ми маємо зробити так багато, що вимагає безупинного переміщення людей, сирівців, харчів, воєнних товарів і товарів необхідних для щоденного вжитку наших 130,000,000 людей.

В найбільш спокійні роки за часів миру завдання краєвої транспортації були величезні. В часі війни вони стали надзвичайними. Ці завдання настільки великі, що ми ніяк не можемо пробувати виконати їх всі. Тому деякі, не конче потрібні, мають бути залишені.

Це є прикра справа — більш прикра ніж собі уявляє пересічний громадянин. Америка є країною, що дуже залежна від транспортації, щоби тримати нормальний рівень життя. Не так як народи Европи, ми звикли подорожувати на далекі віддалі та перевозити річи з одного місця на друге. Тому наші льокомотиви є більші й сильніші. Тому наші авта відріжняються від европейських розміром та силою. Це не тільки тому, що ми більш прогресивні, а тому, що вони призначені для більших завдань. Переїздити власними, приватними автами стало нашою звичкою. Протягом 1941 року 86% пасажирського руху зроблено американцями приватними автами. 14% — потягами, автобусами, літаками, трамваями та підземними залізницями.

Коли надходять обмеження — а вони вже надходять — ми повинні змінити наші подорожні звички. Мусимо звільнити залізниці і вантажні авта від не конче потрібних обтяжень. Ми повинні обовязково памятати, що коли наші авта перестануть служити — від надмірного й не все потрібного користування — не буде нових, аби їх замінити.

А трамваї, автобуси, потяги ніколи не зможуть вмістити весь тягар, що був би накинений на них. Не буде нових приватних авт і буде мало загальних засобів транспортації аж до кінця війни, а 86% не зможуть вміститись в 14%!

Єдина відповідь на те: збереження всіх наших засобів транспорту, користуючись ними тільки в конечних потребах. Повинна вестись поважна й стала кампанія за збереженням засобів транспорту по можливости якнайдовше. Якби транспортація спинилась — а ми на той час ще не здобули перемоги — країна зазнала би паралїжу життя та індустрії в такій мірі, що ще не було в світовій історії.

Брак ґумових колес, зрозуміло, є найбільш важною частиною транспортової кризи. Більш як чотири з пяти американців їздять на працю своїми автами. Для багатьох з них нема іншого засобу транспорту. Проте нема нових колес, а згідно з донесенням Комітету Баруха, ґумові колеса в країні стираються вісім разів скорше, ніж їх замінюють.

Ті кроки, що були пороблені досі для ощадження ґумових колес, не були вистарчальними. Від 22. листопаду кожний власник пасажирського авта по цілій країні буде мати право тільки на одно ґумове колесо в запасі. Залізнича Експресна Аґенція ((„Рейлвей Експрес Ейдженсі") буде збирати всі „зайві" колеса та, без оплати з боку власника, доставлятиме їх до урядових складів. Там вони будуть відповідно оцінені і власники дістануть за них поштою державні чеки, або Воєнні Бонди чи Марки, як собі забажають. Хоч мотористам буде дозволено затримати собі пять найкращих колес, вони повинні записати нумери тих колес, які лишають собі. Ці нумери вони повинні подати на аплікації для одержання пайків газоліни. Хто не віддасть ґумових колес поверх пяти, які має для себе, той не дістане газоліни після 22. листопаду.

(Подає: Бюро Воєнних Інформацій).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

День Фльоти і Українські Американці.

День 25-го жовтня поміщене на довгі часи в памяти не тільки учасників тої великої паради, в якій десятки тисяч брали участь, а сотки тисяч були глядачами, але і тих, що через працю чи які інші справи не могли бути присутніми. Вся українсько - американська кольонія Филядельфії і поблизьких околиць запамятає день 25-го жовтня як одну із перемог над ворогами нашої батьківщини, Америки, як і ворогами українського народу взагалі.

Посадник міста Філядельфії віднісся з прохання до Головного Українського Комітету, на чолі котрого стоять невтомні працівники, як майор М. Дармограй, Михайло Рибак і Іван Борисевич, аби постаралися змобілізувати якнайбільше число українських американців на цю параду.

Чи той комітет вивязався зі свойого завдання, не буду судити. Свідоцтвом того було те, що около 400 тисяч глядачів весело оплескували українську кольоню, де лише появився напис, що то ідуть нащадки сорок пять міліонового українського народу.

Українсько - Американська банда приґравала прегарні марші. Американський і жовто-блакитний прапори очолювали ту чисельно велику українсько-американську кольону. Можна було запримітити, як не одна українська жінка з радости сльозами заливала своє обличчя, бо вороги українського народу не могли осягнути тої цілі, яку їм удалося осягнути в інших місцевостях. Ось так Українсько-Американська Кольона віднесла в параді не одну перемогу, але кілька. Ми закріпили наші ряди, себто всі патріотичні та церковні наші організації. Ми скріпили нашу молодь, бо вона може перший раз мала нагоду побачити силу і єдність своїх батьків і своїх прабатьків.

Українські народні строї, в яких були повбирані майже всі молоді люди, прикрасили вулиці, куди переходила парада. Із усіх чужинецьких учасників паради можна зарахувати китайську кольону як першу, а українсько-американську як другу.

Литовці теж гарно пописалися. А найважніше було в них те, що мали напис ось такого змісту: „Наших державних мужів ворог прогнав з їх власної землі — а велика Америка приняла їх як своїх".

Жіночий Відділ Українсько-Американських Ветеранів і жіночий відділ Союзу Українок були в надзвичайному порядку: машерували як вишколені жовніри. Це дуже звертало увагу соток тисяч глядачів, які давали признання ріжними приятельськими висловами і оплесками. Та не можна пропустити і не згадати теж про Жіночу Організацію св. Юра і Червоний Хрест, бо все жіноцтво творило один сильний відділ.

Велику громадську увагу звернули на себе діти з Сиротинця, але учасниці паради із Дівочої Академії Сестер Василянок осягнули своєю дисциплінованістю, чого осягають всі ті, що старанно і сердечно відносяться до певної цілі. Можна побажати їм за те якнайкращого успіху і розвитку на народній ниві.

Учасники паради почували себе як в дома. Мали свій українсько-американський провід, себто мали те, чого в інших часах бракувало. Бажаю усім їм за те доброго здоровля, щоб на будуче ще краще могли підготовитися як тим разом. Бо щоб ворог не втискався в українські кольони і не засмічував своїм нечистим духом добрі цілі американських українців, то на будуче треба подбати, аби кожна патріотична організація мала свого провідника, котрий знає всіх членів і котрий би міг показати Головному Комітетові тих непрошених гостей, що нам лише сорому можуть нанести. Тому, що самі нічого не можуть зробити, то декотрі з них лізуть поміж патріотичні ряди, аби опісля могли собі кредит взяти, що то вони також були з людьми.

Хай живе єдність всіх українських американців, що гидяться диктатурами. Боронім демократію, бо таким чином боронимо Америку і Україну.

К. П., учасник паради.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

СТЕПАН МУСІЙЧУК

Як Галичина Стала Вільна

Шуміло листя на дубині,
Шумів Збруч, хоч ріка мала,
Як цей бік, захід України,
Галичина стала вільна.

Подали братні дружні руки,
Подали наші люди всі,
Як війська наші йшли потужні,
Січові війська дорогі.

На схід і захід України,
Без зміни гимни в нас гули,
Як в Листопаду Першу Днину,
Стрільці Січові в Львів ввійшли.

І злото-синій стяг нам волі,
По обох боках засіяв,
Як в Києві і в нашім Львові
Стрілець на варті в нас стояв.

Минулося... А серцю любо
На сам лиш спомин цих часів,
Як вітер аж в небо голубе
Пісню перемоги підносив.

Сам Господь чув нас там вільними.
Нехай і днесь від нас молба:
Верни нам, Боже, ті хвилини,
Щоб Україна ожила!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БОГ ЗАПЛАТЬ, ЩО ПАМЯТАЮТЬ ЗА СТАРЦІВ.

Вибрався я якось з родиною і панею Абрагамовською відвідати „Дім Старців", що його ведуть Сестри-Служебниці Неп. Зач. Д. Марії, що то прибули до стейтів з Канади. Прибули ми до невеликого місточка Слотсбурґ, а там бачимо напис на дорозі, що веде до „Сейнт Меріс Вілля". Як ми прибули на означене місце, то з дива не виходили, як могло дістатись в українські руки ось те чудове місце. Довкола прекрасні гори і краси, а повітря, що кращого й не бажати. Дім то справжня палата. Походили ми по кімнатах, огороді і не могли налюбуватись тим усім, і смереками, і цвітами і кімнатами, що призначені для старців. Є там і велика галя, що можнаб концерти давати. І є прекрасна капличка. Одним словом: є своя хата, в якій мило старцеви доживати свого віку. Ось так як та старенька бабуня, що [illegible] в городі, що собі доживає віку по людськи і по Божому. За те все хай Господь благословить Сестер за їхні труди, а добрі люди хай їм поможуть отой „Дім Старців" втримати.

Василь Чернецький,
Ню Йорк, Н. Й.

НАУКА В НОВІМ ЛАДІ

В Злучених Державах педагоги радять дітям вибирати собі в школах такі предмети до студій, які їм найкраще підходять, а в неокупованій Франції якраз противно. Офіс Воєнних Інформацій довідується, що уряд у Віші поділив шкільних дітей на чотири категорії відповідно до їх фізичного стану. Значить що в новім ладі, не умові спосібности гратимуть ролю в навчанні дітей, а фізичні. Проголошуючи нову систему навчання, міністер освіти, Кот. де Карєа, сказав, що вона має на цілі виробляти в дітей характери і силу волі.

Стара система навчання звертала увагу на умові здібности дітей і піддавала їм академічні предмети, а нова пре до розвою фізичного. Традиційна французька система навчання була одною з найліпших в Европі але видно, що до нового ладу вона не пасує.

Від того часу, як Франція впала, державні кола, що стоять під впливом нацистів, перли до того, щоби научну систему змінити і вчити французьких дітей не „теоретичних" і „енциклопедичних" наук, а таких простих, фізичних, як ручне ремесло, спорт тощо. Забагато теоретичного знання людям на добре не виходить, кажуть нові французькі педагоги.

Нацисти вже викручують душі французької молоді в діточих садках. Вони стягають туди молодих французьких хлопців і тренують їх на добрих нацистів. Радіовисильня з Бразвил оповістила, що в таких садках нацисти вчать дітей робити військові паради і кажуть їм писати задачі на такі теми: як „Німецька армія", „Методи гітлерівської молоді", „Чоловік і війна" і „Коли ти думаєш вмирати?". Керівники діточих садків все стараються, щоби молоді і некритичні уми французьких дітей впоювались гітлеризмом.

При кінці такої вакаційної науки керівники кемпів уладжують пробні екзамінації, в яких питають дітей, яку релігію вони визнають, до якої церкви ходять, чи вони є проти жидів, тощо. Хто відповість вдоволяюче, то має нагоду в будучности дістати добре заняття, а хто відповість на поставлені питання не так, як сього нацистам треба, то може попасти в неласку і його чекає лиха доля.

(Подає: Бюро Воєнних Інформацій).

НА СОВЕТСЬКО-НІМЕЦЬКІМ ФРОНТІ МАЙЖЕ БЕЗ ЗМІН.

МОСКВА. — Советські протинаступи в Сталінграді не дозволяють німцям посуватись. Як тільки що здобудуть, зараз відступають. Тільки на Кавказі німецькі проти-наступи заставили советські частини цофнутись в районі Нальчика. Кажуть, що там ідуть тепер найзавзятіші бої, бо німці хотілиб доконче дістатись до головних нафтових джерел на Кавказі.

БУДЕ ЖИДІВСЬКА ДЕРЖАВА ПО ВІЙНІ.

Артур Ґрінвуд, визначний представник британійської Партії Праці, запевнив Сіоністичну Федерацію, що Деклярація Бальфура про жидівську державу в Палестині, проголошена минулої війни, буде по цій війні цілком певно здійснена.

ЗБИЛИ 402 НІМЕЦЬКИХ ЛІТАКІВ ЗА МІСЯЦЬ.

ЛОНДОН. — Місяць жовтень був чи не найактивнішим, коли іде про британійські налети на Німеччину від 1940 року. В тому одному місяці знищено 402 ворожих літаків.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ [illegible] ЧИТАННЯ [illegible] ТИ. А ПРОС[illegible]

[illegible] не бажаючи викликати в [illegible] вона вже мішатись в американські ви[illegible] і попаджувати одне чи друге. Та н[illegible]

Ніби Маленька, Але Важна Подія

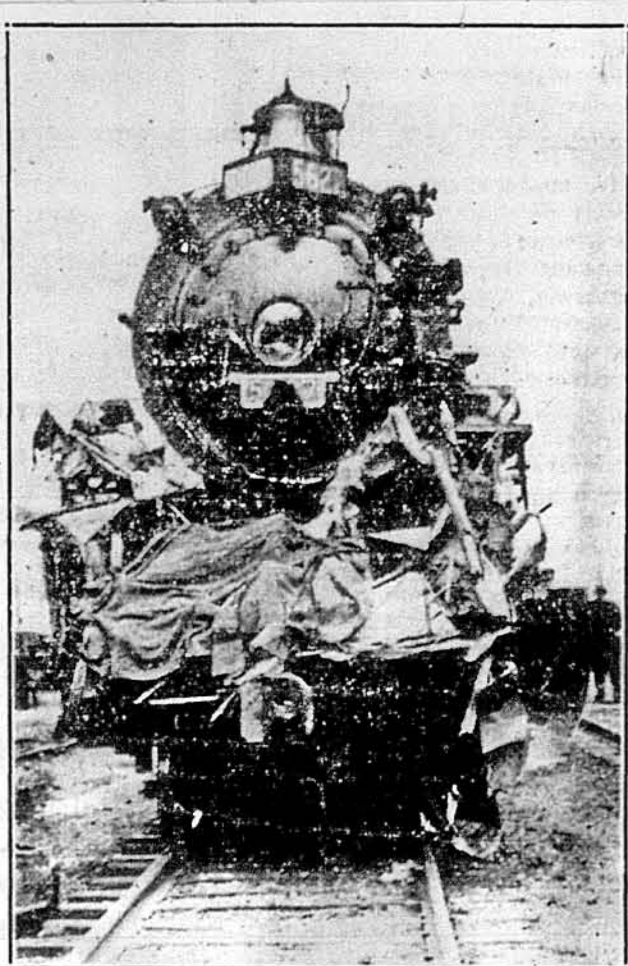
(Докінчення зо сторони 2-гої)

ють, друге — великодушно вихваляють.

А як діється в нас? В нашій суспільности, здається, є ще більше причин відмежовуватись від большевиків і комуністів, бо ще вони всіма способами стараються зогидити те, що нам дороге і до чого ми маємо традиційну пошану. Це вони стараються зогидити український жовто-синій прапор. Це вони розточували український нарід в старім краю, оплюгавлюючи його релігію, Бога. Це вони говорять, що під деспотичним комуністичним режимом український нарід вже осягнув повну волю, „чотири свободи" і йому нічого кращого не треба. Це вони нас усіх тут оплюгавлюють ріжними наклепами, закидуючи нам співпрацю з націстами та фашистами, а навіть закидаючи нам зраду Америки і її демократичних ідеалів.

Проте є серед нас особи і то зпосеред провідного складу, котрі пруться до співпраці з комуністами, запрошують їх до ріжних комітетів, йдуть до комуністичних галь на ріжні віча і паради. Стираючи з обличчя те плювотиння і те багно, котрим ще недавно комуністи їх обкидали, свою „співпрацю" вони оправдують тим, що „того для Америки потрібно". Алеж це свідома, чи не свідома брехня. Бо на початку ми навели два яскраві випадки, в який спосіб поступають американці. А таких випадків є тисячі.

Над тою справою нам треба застановитись. Співпраця з комуністами нарушує одну з найосновніших наших засад. Коли ходить про корінно-американську суспільність, то комунізм далі уважається за підривну течію. Коли ходить про американсько-українську суспільність, то комуністи далі зогиджують нас найменшими наклепами, далі уважають визвольні змагання українського народу за „німецьку інтриґу", далі уважають жовто-синій прапор за „націстичну шмату". Чи маємо ми стирати з себе те їхнє плювотиння і пертись до них на позицію? Кому потрібна та співпраця? До чого вона прямує? — На те питання треба негайно дати відповідь, доки ми по шию не занурились в безпринціпне суспільне багно, в якім потонуть всі наші дотеперішні ідеали, а їх місце заберуть ті шкідливі клички, з якими ми дотепер боролись.

ЗУДАРЕННЯ ПОЇЗДУ З ОМНІБУСОМ. У Дітройті скоїлася оноді страшна катастрофа, в котрій поїзд наїхав на стоячий на рампі омнібус. 16 осіб, у більшості шкільні діти, згинуло на місці. Вся льокомотива була вкрита побитими тілами жертв катастрофи. На світлині: тіла жертв уже вкриті простиралами.

Жіноча Сторінка

Перший Листопад — Наукою Для Української Жінки

В одному підльвівському селі, де я часто бувала, довгі літа після Листопадового Зриву розказували характеристичну історію, що склалася там у перших днях української державности. Коли у львівських касарнях школилася поспішно українська армія, щоб захищати загрожену волю, вдовиця з цього села принесла у касарню стойому синови - воякови жіночий одяг, перебрала його за дівчину та змиливши сторожу, непомітно попровадила домів. Але по короткому часі хтось злочин відкрив і жінку поставили перед наш воєнний суд. Перелякана, заливаючися слізьми, вона боронила себе цим, що „треба було підкладати озимину, а не було кому". Справу судив отаман Воєвідка, відомий з хоробрости, а пізніше геройська жертва війни з большевиками, бо вбитий большевицьким комісарем по відвороті Галицької Армії на Україну. Отаман не засудив жінки на смерть, як після воєнного права вона належить цим, що помагають у дизерції. Передержав її кілька днів у темниці місцевого постерунку і — пустив домів. Бо він здавав собі справу з цього, що це не був приклад нікчемної зради та злочинного шкодження новій українській державі. А був лиш зразок крайної темноти та, недостачі патріотичних почувань, у я-[ких] все ще потапала велика ... невільництва. Коли до народу починає всміхатися воля, своя держава, почування на власній землі — то це для цеї жінки не значило багато в обличчю цього, що на її полі заростає кусень незораної стерні! Навіть не материнські почування, які дрижать за життя своєї дитини. Самий лиш примітивний, звірячий страх перед голодом, що визирає з клаптя необробленої ріллі.

Коли після трагічного розвалу нашого державного життя українське громадянство у Галичині почало розглядати внутрішні причини, які заважили на програ — українське жіноцтво стануло перед рядом гірких докорів, скерованих в його старону. Ріжниця між поставою польського жіноцтва і українського у цій війні — кидалася у вічі. Правда, таких прикладів, як цей, що про нього згадую може й не було багато. Правда теж, що було чимало українських жінок, які з посвятою працювали у шпиталях, установах, зносили воєнні труди та наражали себе на небезпеку. Але у процентовому відношенні це була така непомітна цифра, що її ніяк не мож було записати на конті заслуг цілого українського жіноцтва, та вважати її зорганізованим вкладом у боротьбу за українське державне життя. І коли поляки вінчали гроби своїх „орлиць", що зброєю видерли від українців Львів — українське жіноцтво не мало хочаб лиш одного жіночого прізвища, яке моглоб вписати на сторінках Листопадового зриву стрічками геройства, незвичайних заслуг, активности.

Такого самопризнання треба було для цього, щоб почати працю над поправою. Бо діставши на плечі нове ярмо, українське громадянство крізь затиснені зуби сказало собі, що коли прийде найближча історична нагода — не сміє бути старих помилок. Це не провідниць, діячок, репрезентаток належить шукати між українським жіноцтвом. Нації треба було негайно свідомого активного запалу — треба було тисячі, соток тисяч міліона жінок, готових для праці та посвяти для вільного завтра України. Не нагода для слави та хвали голов, виділових, поодиноких товариств чи одиниць. Це справа бути або не бути для цілої нації, на якій стан жіночого загалу може заважити у рішальний спосіб.

[Усь]ого жіноцтва треба бу[ло] ... для протиставлен[ня] польській шкільній системі, яка, позбавляючи українців шкіл, шукала найкоротшої дороги, як винародивити українську молодь. Провідні кола українського громадянства здавали собі справу з цього, що поки найдуться способи та засоби для розбудови свойого шкільництва — українська мати мусить стати виховником та сторожем національного характеру українського молодого покоління. Товариство „Просвіти" починає оживлену діяльність біля закладання жіночих кружків, торуючи шлях для Союзу Українок та інших жіночих організацій. Це теж „з гори", від українських провідних кол, паде ідея дати цьому жіноцтву представництво у польському сеймі та сенаті, щоб таким робом підсилити його громадянську амбіцію та почуття рівновартости. Це сталося вже тоді, коли українські жіночі організації в краю були ще надто слабі для цього, щоб таке домагання поставити від себе самих. Ледви десять літ пізніше цей самий український жіночий загал брав уже зорганізовану участь у політичному житті, творив кооперацію, закинув цілий край сіткою своїх діяльних установ. Та найважніше — став свідомою, патріотичною частиною цілого українськго громадянства.

У селі, про яке згадую на початку, коли десять літ пізніше приїздив хтось з міста на політичну, кооперативну чи освітню нараду — наші жінки засідали поруч мужчин, а нерідко побивали їх навіть чисельно. Це жінки уможливлювали вибір українських послів, перекрадаючися до Народних Канцелярій по виборчі картки, які зручно вміли заховати перед оком постерункового у кошику з яриною, чи між складками широкої спідниці.

На янівськім кладовищі стануть памятник по Ользі Басараб, а за Гнатківською, Зарицькою, Кравцівними замкнулися тяжкі вязничні двері. Ось так, на помилках і занедбанях одної ґенерації, українська жінка в Галичині навчилася служити свому народови.

Клявдія Олесницька.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО

ІДІМ!

Доньки доби могутньої, ідім!
Ідім, щоб будувати дім,
Свій дім — храм світлого життя
на новий лад...
Ходім, здобудем долю кращих днів...
Здобудем казку завтрішніх століть...
У нас в серцях палкі вогні, ходім,
Ідім понад буденщину і тінь —
Ми здобутками здивуємо майбутні
дні...

Доньки доби! Минулому поклін!
Самі повернем світ до кращих змін...
Нехай не спинять нас ніякі вороги
В дорозі до найвищої мети...
Відродженим ...
Відкриється життя краса...
Із співом на устах
Піднесемо до сонця рамена
І промені, осяявши наш шлях,
Діткнуться наших роботящих рук...

АКТОР ЛЮТЕНАНТОМ.

Кларк Ґейбл, відомий фільмовий актор, покінчивши офіцирську летничу школу в Міямі Біч, Флорида, дістав ступінь другого лютенанта летничого корпусу армії.

ПРОМИСЛИ В ВОЄННИЙ ЧАС І ЖІНКИ

У Ню Йорку відбулася оноді цікава конференція, скликана так званою Заводовою Службою для Молоді. Відбувалася в одній з великих нюйорських департаментових крамниць, і виступали на ній низка урядників і виховників. Провідною ниткою, що тягнулася через всі їх промови, була думка, що в теперішні часи промисли не можуть спиратися на працю мужчин, а зате мусять спиратися на працю жінок. Як сказав один бесідник, жінки мають стати хребетним стовпом промислу.

Представник федеральної служби для находження робіт виказував, що у вересні 1941. року серед осіб, котрих це бюро помістило на роботи мужчин становили 66 процентів. Зате у вересні цього року число мужчин, приміщених на роботи, виносило лише 49, а зате число жінок 51 процентів. „І це лише початок", додав урядник.

Одначе, молодь мусить учитися, остерігав він. Передовсім молодь мусить пізнати, що праця в сущому промислі не лише означає, що ми будемо виробляти більше куль і більше літаків. Є ще й інші роботи, так самі важні для війни, як виріб літаків і куль, хоча ці роботи не промовляють так до народної уяви молодих робітників і робітниць.

Окружний дорадник інжинірських справ подав на тих зборах до відома факт, що так званий Інститут Оборонного Вишколу в Бруклині, що його удержують всім колеґій в метрополітальному дистрикті, аби давати інжинірський вишкіл під-професіонального рівня, вже перестав вести кляси для мужчин і перемінився на дівочу школу. Він говорить, що хлопці з інжинірським вишколом повинні йти до інжинірських колеґій, які, не дивлячися на ухвалення закона про військовий побір 18- і '19-літніх хлопців, будуть тепер дуже заняті, бо запотребовання інжинірів таке велике, що уряд буде примушений у якийсь спосіб скомбінувати військову службу й інжинірський вишкіл.

Адміністратор дивізії для підбору вчителів при шкільній раді подав, що між людьми, що навчають всяких воєнних промислів, жінки становлять уже тепер 10 процентів та що цей процент буде певно зростати.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В дописі з Йонґставн, О., що була поміщена в „Свободі" з 22 жовтня ц. р. зайшла помилка, котру справляємо. Там написано, що до 24 відділу записано 12 нових членів. Має бути, що до 274 відділу У. Н. С. записано 12 нових членів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МОНЕСЕН, ПА. — Місячні збори Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 8. листопаду, в год. 2. пополудні, в українській гали, 213 Скунмекер Евеню. Просимо всіх членів прийти і заплатити своє місячне. — За уряд: М. Коваль, пр.; П. Янковський, кас.; М. Куць, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 241, відбудуться в суботу, 7. листопаду, в годині 7. ввечір, в гали 74 Герес Евеню. Просимо всіх членів прийти на час. — Й. Галонщка, секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 344, відбудуться в неділю, 8. листопаду, в годині 4. пополудні, в гали 121 Vossler Ave., Bound Brook, N. J. Просимо членів і члениць прийти на ці збори на час, бо маємо важні справи до полагодження. — Г. Ґеба, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 30. жовтня 1942, в Mercy Hospital, Pittsburgh, Pa., по короткій недузі помер у 54. році життя

ОЛЕКСА КОС,

член відділу 136 У. Н. Союзу в Карнеґі, Па.

До У. Н. Союзу вступив 1917 року. Покійний походив із села Тисова, повіт Перемишль, Галичина. Був добрим членом Тов. і У. Н. Союзу, що записав всю свою родину в члени. Лишив у смутку жену Олену, 2 дочки: Олену і Катерину, двох синів: Миколу і Михайла, що є в американській армії.

Похорон відбудеться в середу, 4. листопаду 1942, з дому жалоби, а опісля до церкви св. П. і П. в Карнеґі. Тлінні останки будуть поховані на парохіяльнім цвинтари.

В. Й. П.! Василь Копко, секр.

Дня 23. жовтня 1942. року, по довгій недузі, помер у 60. році життя

МАРТИН БОРОДЕНКО,

довголітний член відділу 211 У. Н. Союзу в Стейплетон, Н. Й.

До У. Н. Союзу вступив 1924. Покійний походив із села Підкамінь, повіт Рогатин, Галичина.

Похорон відбувся 26. жовтня 1942 р. Покійний полишив у смутку жену Єлисавету, замужну дочку Зофію, зятя і сина Едварда.

В. Й. П.!

П. Соколовський, секр.

Дня 18. жовтня 1942 у Mercy Hospital, Pittsburgh, Pa., померла на серцеву недугу

СОФІЯ КРУПА,

членниця молодечого департаменту від. 136. У. Н. Союзу в Карнеґі, Па., дочка Андрія і Єви Крупа, довголітного секр. від. 136.

Полишила в смутку родичів, братів: Михайла, Івана, Петра і Павла, котрі служать в американській армії, брата Антона і сестри Марію і Анну. Всі вони є членами У. Н. Союзу.

Похорон відбувся 23. жовтня 1942 з дому жалоби і церкви св. Петра і Павла. Похоронено її на українськім парохіяльнім цвинтарі.

В. Й. П.!

Василь Копко, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

До тих, що надіслали вірші з нагоди Першого Листопаду:

— Чим більша подія, тим більшого треба завдати собі труду, щоб і вірш був добрий, і мова добра, і розумна думка. За сум можнаб забути, а зате вдарити в грім, щоб душа піднялась, щоб наші хребти випростувались, бо тоді зможемо краще постояти за добру і слушну справу.

ТАРЗАН, ч. 661. Пригода з шарком.

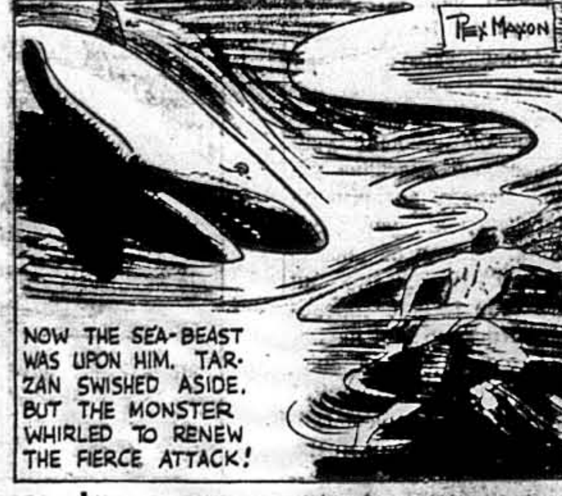
Тарзан боровся з шарками і все виходив переможно, бо мав при собі ножа, котрим міг дістати серце морського хижака.

Тепер він того ножа немав при собі. Він мусів з цілих сил втікати перед шарком і тим рятувати життя. Його легені вже були без кисня.

Щоб чимскорше видістатись на поверхню, він кинув камені, котрих був назбирав і обома руками греб, щоб захопити поверхню.

Хижак вже був ось ось перед ним. Тарзан рятувався ще тим, що викручувався в боки. Але шарк собі вивихався і перся просто на Тарзана.